

Uvodnik

Zrinka Mileusnić
Univerza na Primorskem, Slovenija
zrinka.mileusnic@fhs.upr.si

Letošnji, že deveti, letnik revije *Studia Universitatis Hereditati* in njegovo prvo številko težko začnemo brez pogleda nazaj, v svet in globalno epidemijo ter z njo povezane dogodke, ki so nam v dobrem letu na različnih nivojih iz dneva v dan spreminjali življenje. Kljub temu sta naša revija in njena prva letošnja številka dokaz, da se tudi v negotovih časih da hodi naprej, delati in raziskovati. Z uredniškim delom smo nadaljevali z utiranjem zastavljenih smernic, ki predvidevajo dve letni številki, eno arheološko, kot svojevrsten *hommage* Oddelku za arheologijo in dediščino UP FHS, ustanovitelju revije, in drugo številko, katere cilj je pokazati razsežnosti raziskovanja na področju humanistike in družboslovja.

V branje vam prinašamo arheološke teme iz evropskega sveta in vam želimo pričarati bogastvo, širino in možnosti arheološkega sveta, v katerem intenzivno raziskujemo. Prispevki obsegajo čas od kamene dobe do danes, prinašajo nove podatke in interpretativne nastavke ter tudi nove tehnologije.

Številko začenjamo daleč v preteklosti in v geografskem pogledu. Ljubo Fidanoski se v svojem prispevku ukvarja z analizami materialne kulture zgodnje neolitskih skupnosti na območju Severne Makedonije in Bolgarije ter kljub različnim substratom poskuša identificirati podobnosti in povezave.

Prispevke nadaljujemo z večjim sklopom poznoantičnih najdišč. Prvi med njimi, prispevek Alessandre Cianciosi, nas vrača nazaj na

Severni Jadran in prinaša analizo zbirke marmornih najdb (*crustae*) iz pomembnejših stavb poznoantične *mansio* na podeželju v bližini današnjega Jesola. Interdisciplinarno zastavljena raziskava prinaša nove in zanimive interpretativne nastavke, nastavlja pa tudi trdne temelje in izhodišča za raziskovanje tega lagunskega najdišča in tudi širše slike poznoantičnega obdobja.

Sledi članek Andreje Biondija, ki analizira sedem kosov na novo odkritega langobardskega orožja iz depojev Arheološkega muzeja v mestu Fiesole na severovzhodu Toskane. Te predmete, ki so bili le delno objavljeni, odkriti pa so bili na langobardski nekropoli na območju Garibaldi in tudi v neznanih kontekstih, smo primerjali s podobnimi gradivi po Kr., odkritimi po vsej državi. Omenjena objava teh predmetov iz 6. in 7. stoletja predstavlja pomemben doprinos k razumevanju prehoda iz pozne antike v čas prevlade Langobardov.

S prispevkom Alenke Tomaž in Zrinke Mileusnić ostajamo v Kopru in spoznavamo rezultate novjših arheoloških raziskav starem mestnem jedru, ki dopolnjujejo in nadgrajujejo koprsko sliko v času pozne antike in novega veka.

Zadnji prispevek nas ponovno odpelje proti Balkanu, kjer so se iz srednjega veka ohranili srednjeveški kamniti nagrobniki – stečki. Gre za široko razprostranjen fenomen, ki je zavarovan tudi kot UNESCOVA dediščina. A zaenkrat stanje raziskav žal še ne odraža pomena teh spomeniku v prostoru. Zato je Saša Čaval v okviru

programa Marie Curie začela s sodobnimi raziskavami stečkov. Čeprav deluje na tujih univerzah, je v raziskave povabila tudi slovenske raziskovalce in študente. V pričujočem prispevku, napisanem v soavtorstvu s Špelo Prunk, Mašo Sakaro in Tjašo Miklavčič iz Pokrajinskega muzeja v Kopru, predstavljajo natančen potek tri-dimenzionalnega skeniranja stečkov in njihovo analizo.

Čeprav je bilo leto za nami negotovo in ga večinoma želimo pozabiti ter prepustiti preteklosti, upamo, da boste v tej številki našli nova znanja, nove misli in nove ideje, saj je arheologija pogosto prinašalka novega in razburljivega iz preteklosti.

Želimo vam prijetno branje!